

Kanun Numarası	5350
Başlığı	YATIRIMLARIN VE İSTİHDAMIN TEŞVİKİ İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN
Kabul Tarihi	12/05/2005
Kabul Edildiği Birleşim	22.Dönem 3.Yasama Yılı 98.Birleşim
Cumhurbaşkanlığına Gidiş Tarihi	13/05/2005
Cumhurbaşkanlığından Geliş Tarihi	17/05/2005
Cumhurbaşkanınca Yapılan İşlem	Onay
Resmi Gazete Tarihi	18/05/2005
Resmi Gazete Numarası	25819
Diğer Bilgiler	Son Dönem Tasarı Bilgileri ve Komisyon Raporları

Kanun Tasarısının Metni

Dönemi ve Yasama Yılı	22/3
Esas Numarası	1/966
Başkanlığa Geliş Tarihi	04/02/2005
Tasarının Başlığı	Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı
Tasarının Özeti	Tasarı ile 5084 sayılı Kanunun etkinliğini ve verimliliğini artırmak amacıyla vergi ve sigorta primi teşvikleri ile enerji desteği açısından kapsama girecek illerin belirlenmesinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca saptanan 2003 yılı sosyo-ekonomik gelişmişlik endeks değerinin de bir kriter olarak dikkate alınması ve böylece, endeks değeri eksi olan ve sosyo-ekonomik gelişmişlik yönünden birbirine benzer nitelik taşıyan tüm illerin kapsama alınması, ayrıca, kapsama giren illerde 5084 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden önce faaliyete başlamış mükelleflere, bu faaliyetleri kapsamında yarattıkları istihdam dolayısıyla da teşviklerden yararlanma olanağının sağlanması, böylece teşviklerin uygulanmasından önce faaliyete başlamış olan mükellefler için de rekabet imkanının sağlanması öngörülmektedir.
Tasarının Son Durumu	KANUNLAŞTI

Komisyon Tipi	Adı	Giriş Tarihi	Çıkış Tarihi	Yapılan İşlem	Karar Tarihi
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe Komisyonu	08/02/2005	21/04/2005	Raporunu Verdi	19/04/2005
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu	08/02/2005	21/04/2005	Raporunu Vermedi	
Tali Komisyon	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu	08/02/2005	21/04/2005	Raporunu Vermedi	

Esas Komisyon Raporu(Sirasayısı) **880**

Kanun Numarası: **5350**

Esas Alınan Tasarı Teklif : **1/966**

Birleşenler
2/219
2/271
2/274
2/286
2/349
2/350
2/366
2/371
2/374
2/390
2/387
2/388
2/389
2/391

AYRIŞIK OY

Ekonomik ve sosyal problemlerin çözümü amacıyla uygulanan kamusal müdahale araçlarından biri olan devlet yardımları özellikle sosyal devlet anlayışının gelişmesi ile çok önemli bir konuma gelmiştir.

Bu çerçeve teşvik uygulamaları ekonomik istikrar ve büyüme gibi ekonomik amaçlar yanında bölgesel dengesizlikler, göç, çevre gibi bazı sosyal sorunların çözülmesi amaçlarını da gütmektedir. Temelde piyasa mekanizmasına müdahale niteliğinde olan ve belli kesim veya alanlara yönlendirildiğinden (belli sektör, yöre, firma grubu gibi) ilk bakışta haksız rekabet yarattığı izlenimi veren bu kamu politikasını haklı hale getiren neden ise yukarıda sözünü ettiğimiz sosyal amaçlar ve sağlanan dışsal faydalardır. Teşviklerin diğer kamusal politikalardan farkı ya da avantajı ise ekonomiye doğrudan enjekte edilmesidir. Bu nedenle uygulamaların etkisi diğer araçlara kıyasla daha kısa sürede ortaya çıkabilmektedir.

Uygulama kolaylıkları ve hızlı müdahale olanakları nedeniyle kamu kesimi tarafından sıkça kullanılan ve geniş uygulama alanı olan teşvikler aynı zamanda en çok eleştiri alan kamusal politikaların da başında gelmektedir.

Bölgesel amaçlı destek uygulamaları ağırlıklı olarak bölgeye yeni yatırımların çekilmesini amaçlamaktadır. Yatırım projelerinin bu bölgelere çekilebilmesi için ortaya çıkan ilk husus firmaların bu bölgelerde yatırım yapmaları halinde ekonomik altyapıdan dolayı ortaya çıkacak olan ekstra maliyetlerin karşılanmasıdır.

Yatırımın fizibilite çalışmalarında seçilen bölge yerine kamusal öncelik taşıyan bölgede yapılabilmesi için, seçilen yerin yatırım döneminde yarattığı maliyetler (inşaat, makine nakliyesi ve montajı) ile yatırımın ekonomik ömrü yani işletme dönemi boyunca hammadde temini, personel ve ulaşım yetersizliklerinin yarattığı maliyet artışlarının yatırım ve işletme dönemi destekleri ile karşılanması gerekmektedir. Bölgesel amaçlı destek uygulamalarından amaç daha çok, bölgenin coğrafi konumu, ulaşım olanakları, altyapı, eğitim durumu ve diğer sosyal olumsuzlukların bölge ekonomisi üzerinde yarattığı haksız rekabetin giderilmesidir.

Esasen coğrafi konum bir yana diğer hususlar devletin yapması gereken altyapı yatırımlarını yapamadığı anlamındadır. Bölgesel kalkınma stratejilerinde esas olan altyapı sorunlarının çözülmesidir. Aksi halde bu sorunların yarattığı haksız rekabetin giderilmesi için sürekli devlet yardımlarının kullanılması kamu kaynağının israfını ve üretim faaliyetlerinde de verimsizliği getirecektir. Bu da teşviklerin haklılığına gölge düşürecektir.

Ayrıca bölgesel dengesizlikleri gidermeye yönelik teşvik politikaları istihdam ve gelir yanında ekonomideki verimliliği de artıracak nitelikte olmalıdır. Verimlilik artışı teşvik politikalarında genellikle ihmal edilen bir olgu olmuştur.

AKP hükümetlerinin 2004 yılından bu yana uygulamaya çalıştığı teşvik politikaları ise yukarıda teorik arka planını vermeye çalıştığımız teşvik felsefesinden farklı olduğu gibi kendi içinde tutarlılıktan da yoksundur.

Tasarıyı aşağıdaki konularda eksik buluyoruz.

1. Tasarı yatırımların ve istihdamın teşviki ile ilgili 29.1.2004 tarihli ve 5084 sayılı Kanunun vergi ve sigorta primi teşviki kapsamına aldığı 36 ili 49'a çıkarmaktadır. Kapsamdaki il sayısındaki artış 5084 sayılı Yasadaki kişi başına düşen milli gelir ölçüsü yanında sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi (-) olan illerin alınmasından kaynaklanmaktadır. Ancak bu yapılırken "Kalkınmada Öncelikli İller" kavramı bir kenara atılmıştır. Kalkınmada öncelikli il olarak ilan edilmiş olan 50 ilin 45'i teşvik kapsamında iken geride kalan Kırıkkale, Samsun, Karabük, Çanakkale (Bozcaada ve Gökçeada hariç) ve Zonguldak illerinin kapsama alınmamasının gerekçesi bulunmamaktadır. Eğer bu iller 49 ilin alındığı teşviğin kapsamına giremiyorsa "kalkınmada öncelikli il" kavramının yeniden tanımlanması gerekecektir.

2. Kapsama alınan iller arasında gelişmişlik düzeyleri açısından en azından ikili bir gruplama-kademelendirme yapılmamış olması çok önemli bir eksiklik hatta yanlışlıktır. Kademelendirme ile teşviklerin daha az gelişmiş illere daha yüksek oranda uygulanması sağlanmış olacaktır. Tasarı 5084 sayılı Yasadaki bu eksikliği gidermemektedir. Bunun sonucu yatırımların 49 il içinde gelişmişlik düzeyleri nispeten yüksek olan sınırlı sayıda ile gitmesidir. Bu ise teşviklerin bölgelerarası gelişmişlik düzeylerini azaltması yönündeki amacına ters düşmektedir.

3. Tasarının 2 ve 3 üncü maddeleri ile değiştirilmesi öngörülen 5084 sayılı Kanunun 3 ve 4 üncü maddelerinin birinci fıkraları yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergileri mükelleflerinin teşvikten yararlanabilmesi için en az otuz işçi çalıştırmaları koşulunu getirmektedir. Bu düzenlemeler 5084 sayılı Yasa ile getirilmiş olan teşvikten yararlanma şartlarının zorlaştırılması anlamına gelmektedir. Zira 5084 sayılı Yasada istihdamda bir sınırlama olmayıp bir kişilik bir istihdam sağlayan yatırımın dahi teşvikten yararlanması öngörülmektedir. Tasarıda 1.3.2005 tarihinden önce işe başlamış olan gelir ve kurumlar vergileri mükelleflerinin belirli şartlar dahilinde teşvikten yararlanmaları için yapılan düzenlemeler nedeniyle kapsamın daraltıldığı anlaşılmaktadır. Düzenlemenin IMF görüşleri doğrultusunda yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu durum hükümetin teşvik konusunda tutarlı bir politikasının ve yatırım ortamının iyileştirilmesi için şart olan "vergi yükünün öngörülebirliliği" konusunda bir kararlılığının olmadığını göstermektedir.

Düzenlemelerle yeni yatırımlar yanında eski yatırımların da teşvikten yararlanması gerçekleştirilmesi güç şartlara bağlanmaktadır. Bu durumda özellikle KOBİ'ler büyük ölçüde teşvikten yararlanamayacaktır.

Tasarının 4 üncü maddesi ile değiştirilmesi öngörülen 5084 sayılı Kanunun 5 inci maddesi yatırımcılara belirli şartlarla Hazineye ve bazı kamu kurumlarına ait taşınmazların mülkiyetinin bedelsiz olarak devredilebileceğini düzenlemektedir. Hükümet Tasarısının 4 üncü maddesi ise bedelsiz devir yerine bedelsiz irtifak hakkı tesisini öngörmektedir. Alt komisyon çalışmalarında Tasarı ile öngörülen düzenlemeden vazgeçildiği anlaşılmaktadır.

Komisyon çalışmalarında bu görüş değişikliğinin, yani Hükümet Tasarısına esas olan gerekçe ile bundan vazgeçmenin gerekçeleri doyurucu bir şekilde açıklanamamıştır.

M. Akif Hamzaçebi
Trabzon
Kazım Türkmen
Ordu

Kemal Kılıçdaroğlu
İstanbul
Birgen Keleş
İstanbul
Enis Tütüncü
Tekirdađ

M. Mesut zakcan
Aydın
Osman Kaptan
Antalya